

témájában, valamint a mellékfigurák és a háttér gondos beállításában nagy elődeihez méltó munkát végzett és nagyon elgondolkoztatott korunknak azon a mind gyakrabban feltűnő típusán, amelyet Perben megszemélyesített.

Vannak a regénynek szerkezeti hibái is, de legtöbbjüket áthidalja a téma érdekessége. A végénél azonban bántóan érezzük a megszakítást. Az utolsó fejezet úgy hat, mintha az író különálló novellába kezdene.

Mindenesetre nagy kár, hogy a fordítás csak közel negyedszázaddal az eredeti megjelenése után került a magyar olvasóközönség elé. E negyedszázad alatt nagy értékelési és izlésbeli eltolódások történtek és ha álljuk is Taine megállapítását a Mme Bovaryra, mint a regénynek par excellence példányképe, be kell vallanunk, hogy *Hamsun* regényei formában, hangban és szemléletben egyaránt közelebb állanak a ma emberének intellektusához, közvetlen hatásuk pedig a flauberti regény hűvös klasszicizmusát irodalomtörténeti távlatba helyezte. Ez lesz az oka annak, ha a késői fordítás nem fog annyi hívet szerezni nálunk Pontoppidannak, a flauberti iskola e kiváló reprezentánsának, mint ahogy azt nagyértékű regénye után megérdemelné.

Majthényi György.

Sásdi Sándor. Nyole hold föld. Athenaeum kiadás. Két dolog teszi a jó regényrőt: az a hűség, amellyel az élethez tapad s az a hűtlenség, amellyel az élet fölé kerekedik. Ha olvasod, a világ valóságos értékviszonyai vesznek körül; helyzetei kialakításában az az egyszerű s mégis kompl kált valószínűségsszámítás vezet, amellyel az élet állítja be a maga egyensúlyait. Ugyanakkor azonban torzít is a dolgokon valamit s ez a sok apró torzítás összegezve az ő költői küldetése: ez az ő válasza az élet kétszerkettőjére.

A *Nyole hold föld* írója inkább a valóság művésze, mint a valóságra adott válaszé. Jeleneteiben, helyzeteiben inkább az élet erőinek gondos statikusa, mint maga dokumentálója. Hőse nem egy-egy ember, hanem maga az emberi élet. Annak a számára állít föl helyzeteket: ha pedig ez így van, az élet így fog viselkedni. Egyetlen jellem, epizód, mondat sem nőheti túl az élet valószínűségét, de viszont ép ez a következetesen keresztlyvitt életszerűség lesz a regény nagy erőssége. Józan, egyszerű gyűlölség nélküli életszerűség ez. Ne is üssük rá a naturalizmus bélyegét. A naturalizmusban, ahogy az irodalomtörténet fölvetette, van valami konok, ellenséges, ésszel rábizonyító, amit ennek a könyvnek az olvasása közben egy pillanatra sem éreztünk. Tételbe foglalva akármilyen sötét is ennek a műnek az eredménye, maga a könyv meleg, emberi s inkább kibékítő, mint lehangoló.

Ez az állítás kissé paradoxnak tűnhet; különösen, ha elmondjuk a regény

témáját. Hiszen ez a nyole hold föld a vak társadalmi kényszer, amely leigazza a boldogságot, a fiatal szerelmeket elválasztja s a cédaságot törvényesíti. A fiatal menyecske nyole hold földet visz az apósa házába; kitűnő föld ez s amikor az ura tüdőbajban elpusztul, az öregek sajnálják a kezükből kiereszteni. Rákényszerítik a fiatalabbik fiút, hogy vegye el az ágyát, aki úgyszólván odáig van érte s már az ura életében is csábította. Hiába szereti a legény a kondás lányát; hiába lenne kötelessége elvenni kedvesét: a nyole hold föld elválasztja őket. Előbb a lány kerül bá akérez, aztán a kondást üldözik ki a faluból; mindez a nyole hold földért, csakhogy az vissza ne vándoroljon.

Komor téma és sok szívszorító helyzetet terem. A tüdőbeteg férj ott áll az ablaknál és lesi a felesége és az öccse szeretkezését. A vén parasztasszony maga üti el a tulajdon disznaja lábát, csakhogy panaszra szaladhasson az öreg kondás ellen, akit a huszonkét éves szolgálat sem ment meg az érdek átlátszó c ele ellen. Még a szerelem is milven kegyetlen! A fiatal özvegy rá se hederít haldokló kislányára, míg a sógora előtt kelletőzik s mit csinál az édes odaadása; a szegény kondás lányból.

Bizonyára kemény vágbeszéd lehetne ez az emberi természet ellen s még szaporíthatnók a passzusokat. Csakhogy egy könyvet sosem a témája, részletei tesznek sötétté vagy életvidámmá, hanem a tehetség színe, természete. *Sásdi* nem haragszik a világra; nem bosszúból süti rá ezt a sok komor

jelenet t. Alakjai közt alig van ellen-szenves, sőt alig van jobb rosszabb. Az emberek sosem gonoszabbak a helyzetüknél, amint hogy az élet is iparkodik szép és elfogadható lenni. Az alapján jogos törekvések egymásközi viszonya, a résztendenciák végzetes félreértése veti fel a pillanatnyi komor eredményt, amely az élet folyamán előbb-utóbb magától kisimul. Belátás a bűnbe, részvét a szerencsétlenségben, elvegyülés az örömben: ez árad ebből a könyvből. Annyi szeretetteljes igazságérzet, a részletek felsorakoztatáának annyi okos mérséklete t mpítja ezt a komor, kihegyezett témát, hogy a végén azt kell mondanunk: ennek a témának a képesán ilyen világitásba került az emberélet, de egy másik téma az ellenkezőjé is rábizonyíthatná. A mű pesszimizmusa a tárgyában van. A végzet sötét szárnyaival lebeg ez a téma az ormánysági fal fölött; de a végzet szárnyai alatt az örök egyforma élet paraszt logikájú derült állandósága ül.

A regény életszerűségével nem áll arányban a költői egyéniség ereje. Művészi eszközei nem elég élesek, eredetiek; állásfoglalása nem kényszerít. Egyelőre kitűnő ábrázoló, de hogy nagy író lesz-e, nem tudjuk. Mindenestre tehetségesebbnek tartjuk, semhogy néhány külső hasonlóság alapján Kodolányi-epigonná tegyük meg. Annál kevésbé é, mert a két ormánysági író belső jellege írói karaktere merőben ellentétes s mint tehetségek legalább is egyenrangúak.

Németh László.

Báró Wlassics Tibor: Könyvek tengerén. (Stephaneum, 1930.) Fájdalmas hangok szólalnak meg Wlassics Tibor verseiben. A mát átszenvedí, a holnap-tól fél, esdi a megváltó halált. De azért nem lázad fel sorsa ellen: «imába fúl, zsolozsma zeng ajkán». Valamikor voltak «szép csatái». Hősül harcolt, «acélos kedvvel, szent elszánással, de most halkan mormolva lágy ígéket megy halálba a legfájóbb élet». Sorsát — úgymond — «valamikor majd tudni fogják, valamikor még megzokogják». Mindössze tizenkét eredeti versét vette fel a szerző ebbe az újabb kis gyűjteményébe, mely immár ötödik kötete. A magyar versek mellé három németre fordított versét is csatolja. A költemények, mint címük is sejteti (Én a könyvek beteg királya, Magyar ős, Őszi dal, A lélkem sírom) egy sokat szenvedő lélek érzéseinek tolmácsai.

Költői gyakorlatra valló ritmusérzék, közvetlenség, választékos izlés, Adynak itt-ott felbukkanó hatása (akinek egyébként hálája jelöl is egy költeménnyel is áldoz) jellemzik a kis verskötetet, mely a szerző előbbi köteteihez képest már terjedelménél fogva sem mutat-hatja be minden oldalról a költő egyéniségét.

—s.

Szép Ernő: A Hortobágy. (Singer és Wolfner.) Szép Ernő azzal lepi meg az olvasót, hogy fölfedezi a Hortobágyot. A pesti kávéházból kiruccan a hortobágyi csárdába, íróasztalt szerel föl, egy festő (Boromisza Tibor) társaságában lóháton járja be a pusztát, meginterjúvolja a csikóst, gulyást, kondást, juhászt, leírja az állatokat: a «madárság»-ot, a «légység»-et, «golyáság»-ot, «ökörség»-et, «libaság»-ot s egyéb apró és nagy marha — állományt.

Mielőtt a könyv olvasásába kezdünk, némi aggodalommal nézzük a címlapot. Hogy kerül a nagyváros finomkodó, kényes, gyermeklelkű poétácskája a Hortobágyra? Meg tudja-e magát értetni a gulyások és bojtárok népével, tekintettel nyelvi különködéseire? Nem fogja-e levetni a ló? (Pegázusnak híven magát.) Nem ökleli-e föl a bika? (Egy ökör valóban kis híjja, hogy a fejére nem lépett, mint följegyzéseiből értesülünk.) Nem illan-e el ijedtében a Petőfi és Jókai ecsetjéhez szokott délibáb, rettegve attól, hogy szintén fölfedeztetik?

A könyvet olvasva az aggodalmak bizonyos mértékben eloszlanak. Az író délcegen megüli a lovacsát, hősi harcot vív a hortobágyi legyekkel s a délibáb sem oly finnyás, mint reméltük. Általában a könyv kellemes csalódást okoz, amennyiben még kellemetlenebbre voltunk elkészülve. Kiderül, hogy az író jobban tud magyarul, mint ahogy ír, bár rosszabbul, mint ahogy gondolja. Azt hiszi t. i. magáról, hogy nyelvújítónak született s ezért új szavakat képez, majd mint nyelv-sebész végez operációkat oly szavakon, melyek egészségesebbek, mint az író nyelvérzéke. Eltekintve attól, hogy a *ság-ség* képzőt taláalomra s oktanul bármely szóhoz odaragasztja, az ártatlan kis ígeköteket is kénye-kedve szerint cserélgeti. Láttuk pl., hogy az ökröket *ökörség*-nek mondja. A képzés helyes, hiszen a *ság-ség* gyűjtőszavak képzője. (Erdőség, polgárság.) De épúgy lehet elvont tulajdonságot jelentő szavak képzője is, pl.: gyermekség, tiszt-